

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2024. № 8.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.8.51>

УДК 338.439.02

*В. В. Кузьома,
к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6763-2120>*

ДОМІНАНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ЗА УМОВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

*V. Kuzoma,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of
Accounting and Taxation, Mykolayiv National Agrarian University*

DOMINANT FACTORS IN ENSURING FOOD SECURITY UNDER SUSTAINABLE DEVELOPMENT CONDITIONS

У статті проведено дослідження сучасного стану продовольчої безпеки за умов імплементації засад сталого розвитку у вітчизняну практику управління агропродовольчою сферою. Визначено сукупність домінантних складових, які постають пріоритетними для досягнення стану продовольчої безпеки за умов трансформаційних змін у бік сталого розвитку агропродовольчого сектору України. У контексті потенційних ризиків і загроз, які несе практика переходу до принципів сталого розвитку, визначено ключові напрями їх можливого зниження та нівелювання. Окреслено основні

вимоги, яким має відповідати агропродовольча система для забезпечення продовольчої безпеки на різних рівнях управління. Сукупність даних вимог дозволила сформуванню контури стратегій управління, необхідних для досягнення стану продовольчої безпеки у майбутньому та конкретизувати їх за основними цілями і завданнями. Проведена оцінка та визначено місце України у глобальному агропродовольчому потенціалі. Проаналізовано динаміку обсягів експорту продовольства з України та тренди формування зовнішньоекономічних продовольчих товаропотоків у структурі ЗЕД.

The article explores the current state of food security amid the implementation of sustainable development principles in the domestic management of the agri-food sector. It identifies a set of dominant components essential for achieving food security amid transformative changes towards sustainable development in Ukraine's agri-food sector. The authors distinguish the following elements: the resource-production potential of the agri-food sector, sustainable methods of agri-food production and innovations, income inclusivity and development conditions of regions, priorities of healthy eating habits and consumer behavior, urbanization and population growth, global cooperation, and economic conditions for ensuring security.

In the context of potential risks and threats associated with the transition to sustainable development principles, the article outlines key directions for mitigating and eliminating these risks. Based on the study of domestic experience and recommendations from international specialized agencies, the article outlines the main requirements that the agri-food system must meet to ensure food security at different levels of management. This set of requirements allows the formation of strategic management frameworks necessary for achieving food security in the future, specifying them by primary goals and objectives.

An assessment of Ukraine's position in the global agri-food potential has shown that the country has a strong agri-food potential, enabling it to be a leading

player in the global food market. Ukraine's role in the global markets of sunflower seeds, sunflower oil, wheat, corn, and barley has proven to be significant. The article analyzes the dynamics of food export volumes from Ukraine and trends in the formation of foreign economic food commodity flows within the structure of foreign economic activity. The results of this assessment indicate significant structural shifts in the initial food commodity flows, resulting in a decrease in the export of livestock products and an increase in the volumes of crop production and its industrial processing entering the global market. The volume of food exports from Ukraine to the European and global markets in recent pre-war years has shown a stable upward trend, reaching about 41% of the export structure. The main reason for losing these positions has been the military conflict.

Ключові слова: *продовольство, безпека, сталість, агропродовольча сфера, експорт, ризики, виробництво, потенціал.*

Keywords: *food supply, security, sustainability, agri-food sector, export, risks, production, potential.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасному світі досягнення «нульового голоду» та забезпечення продовольчої безпеки є глобальним імперативом. Традиційно актуальною та важливою дана проблема залишається й для всіх без виключення країн світу. Трансформаційний перехід світового суспільства та національних економік на шлях досягнення цілей сталого розвитку формує нові вимоги, ризики та можливості для агропродовольчих систем. Ці виклики і загрози доповнюються наслідками військового конфлікту, який триває в Україні протягом двох років та значно обмежує її потенціал, як учасника світового ринку продовольства, та у сфері вирішення внутрішніх соціально-економічних завдань. Досягнення продовольчої безпеки нерозривно пов'язано з одночасним вирішенням інших стратегічних завдань для кожної країни – підвищення рівня якості життя і

добробуту населення країни, збереження його здоров'я, подолання бідності та створення справедливих умов життя для всіх верств населення. За таких умов підвищується актуальність пошуку напрямів і інструментів досягнення стану продовольчої безпеки за умов пріоритизації захисту національних інтересів та відновлення втрачених світових позицій, як провідного гравця світового ринку продовольства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виключна важливість, взаємопов'язаність проблем продовольчої безпеки та покращення соціально-економічних умов життя населення країн, перспективність і ризикованість цілей сталого розвитку визначили появу величезної кількості наукових розробок з даної тематики серед наукової спільноти. У сукупності вони зробили потужний вклад у розвиток науково-теоретичної, методичної і практичної площини вирішення даних завдань. Серед вчених, які присвятили свої наукові праці питанню забезпечення продовольчої безпеки, слід відмітити наступних: Березін О., Вдовенко Н., Власенко Т., Гойчук О., Живко З., Коваленко О., Кошкалда І., Лагодієнко В., Лупенко Ю., Мельник С., Онегіна В., Охріменко О., Румик І., Сичевський М., Скидан О., Федулова І., Хорунжий М., Шебанін В., Щекович О.

Сьогодні науковці досліджують проблему забезпечення продовольчої безпеки з різних методично-практичних позицій, проте, більшість мають спільну думку, що дане питання доцільно вирішувати у контексті глобальної концепції сталого розвитку. Такий підхід дозволить забезпечити економію та збереження природно-біологічних ресурсів, зменшити негативний вплив агропродовольчого сектора на кліматичні зміни та врахувати інтереси теперішніх і майбутніх поколінь [1].

Гріггс Д. та ін. у дослідженні засад забезпечення продовольчої безпеки у контексті сталого розвитку акцентують увагу на тому, що агропродовольчий сектор є основним фактором забруднення навколишнього середовища, з іншого боку, системи агропродовольчого виробництва схильні до негативних змін навколишнього середовища, які впливають на глобальну продовольчу

безпеку [2]. Продовольча безпека лежить в основі норм кластера в доповненні до покращення харчування та стійкого сільського господарства. Основним завданням є збільшення обсягів виробництва агропродовольчої продукції та технологічних інновацій, які і за своєю суттю не визнають екологічні умови стійкості [3]. Спільність рішень контексті дотримання вимог і стандартів екологічного середовища у процесі забезпечення продовольчої безпеки лежить у площині створення і дотримання стандартів сталого сільськогосподарського виробництва та їх дотримання виробниками продовольства. Це – основа сталого сільського господарства, яке має стати домінуючим елементом стратегії забезпечення продовольчої безпеки на всіх рівнях.

Базга Б. серед основних загроз та викликів сталої продовольчої безпеки називає ціновий фактор та цінову доступність якісного та безпечного продовольства для населення [4]. Крюкова І.О., Замлинський В.А. і Власенко Т.А. поділяють дану позицію та доповнюють її проблемою інклюзивного доступу населення всіх територій не тільки до продовольства, але й справедливими можливостями доступу до ресурсів, капіталу і доходів, істотні розриви у розмірі яких сьогодні притаманні сільським і міським поселенням України [5]. Кваша С.М. і Вакуленко В.Л. питання продовольчої безпеки України у призмі досягнення цілей сталого розвитку аналізують через проблемні аспекти складу та цін споживчого та харчового кошику українців, які на сьогодні не забезпечують потреби всього населення у достатній мірі [6].

Незважаючи ні існуючі труднощі та наслідки військового конфлікту в Україні вітчизняні науковці погоджуються, що досягнення завдань продовольчого забезпечення населення країни має враховувати тренди і вимоги сталого розвитку, а Україна не має втрачати позицій потужного гравця на світовому ринку сільськогосподарської продукції та продовольства [7,8].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є окреслення сукупності основних детермінантів забезпечення

продовольчої безпеки на засадах сталого розвитку та оцінка потенціалу України для її досягнення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Група Світового банку, підтримуючи проекти сталого розвитку, звертає увагу на декілька ключових аспектів досягнення глобальної продовольчої безпеки: стабільність фізичної та економічної доступності продовольства, дотримання вимог екологічних стандартів, зміцнення систем соціального захисту населення у питаннях продовольчого забезпечення [9].

Результати проведених досліджень та систематизація їх основних результатів досліджень дозволили окреслити площину її системоутворюючих домінантів, які визначають можливості її забезпечення у найближчій перспективі (рис.1). Ключовим стратегічним домінантним елементом глобальної продовольчої безпеки, на авторську думку, є ресурсно-виробничий потенціал, який має бути нарощений за рахунок переходу сільського господарства і технологічно суміжних з ним видів економічної діяльності на сталі способи і методи виробництва. Пріоритетами таких способів мають стати екологічність, кліматична нейтральність, максимальне збереження та відновлення ресурсів, якість, безпека та органічність продуктів харчування. Виключною умовою трансформацій у бік провадження і використання сталих агропродовольчих інновацій має бути економічна доцільність та доступність продовольства для всіх категорій населення. Основою фізичної і економічної доступності продуктів харчування є їх помірна собівартість та ціни на ринку для кінцевих споживачів.

Не менш важливим домінантом досягнення глобального продовольчого суверенітету та безпеки є інклюзивність умов розвитку міських і сільських регіонів, що є передумовою інклюзивних доходів домогосподарств та бізнес-суб'єктів агропродовольчого сектору.

Відповідальна споживча поведінка населення за довгострокових пріоритетів здорового способу життя і харчування також постає важливим домінантом і передумовою формування сталого попиту на екологічно чисті,

безпечні і якісні продукти харчування. Соціально відповідальна споживча поведінка населення і бізнес-суб'єктів агропродовольчої сфери також є необхідною передумовою основою розв'язання глобальної проблеми управління і поводження з харчовими відходами і відходами агропродовольчого виробництва.

Рис. 1. Домінанти забезпечення продовольчої безпеки

Джерело: розроблено автором

Значний вплив на управління процесами забезпечення продовольчої безпеки у глобальному масштабі залишаються також тренди зростання рівня урбанізації та чисельності населення планети.

Досягнення цілей сталого розвитку, зокрема, у частині подолання голоду, бідності, покращення рівня якості життя населення світу, які тісно пов'язані з продовольчою безпекою можливо лише на основі зміцнення світового співробітництва, партнерства, довіри та міжнародної підтримки країн незалежно від диференціації та відмінностей між ними за різними ознаками. Вирішення життєво важливих питань для всього світу потребує виключної консолідації зусиль на підставі пошуку спільних інтересів, площин взаємодії та пошуку інструментарію їх реалізації.

На даний час фактичний стан глобальної продовольчої безпеки визначається наявністю значною кількості проблемних аспектів практично з всіма домінантами її забезпечення. Це, у свою чергу, продовжує формувати масштабні ризики і загрози, нівелювання яких є необхідною передумовою досягнення бажаного стану глобальної продовольчої безпеки. Всебічна оцінка сучасного стану глобальної світової продовольчої безпеки, факторів, які здійснюють вплив на її рівень та аналіз ключових загроз її забезпечення дозволили обґрунтувати ключові напрями зниження ризиків подолання голоду у світі (рис. 2).

Як показали результати досліджень, стратегічним ризиком повного забезпечення населення світу у продовольстві на даний час постає обмеженість ресурсно-виробничого потенціалу традиційного сільського господарства, методів і способів виробництва сільськогосподарської продукції та її харчової переробки. Враховуючи прогностичні розрахунки FAO щодо майбутніх необхідних обсягів виробництва продовольства у світі, продовольча система має відповідати наступним вимогам:

1) Підвищення рівня адаптованості та сталості - спроможність глобальної продовольчої системи своєчасно та адекватно реагувати на зміну ключових умов та вирішувати нові проблеми продовольчої безпеки, що з'являються у глобальному вимірі. Адаптивна спроможність та сталість глобальної продовольчої системи має забезпечуватись завдяки підтримці природно-екологічної її складової (збереження біорізноманіття, підтримка здоров'я агроєкосистем, органічне виробництво), так і завдяки соціально-економічній складовій (скорочення інклюзивних розривів бідності сільського населення, підвищення рівня якості життя та забезпечення здоров'я населення).

2) Створення умов для фізичного і економічного доступу всіх категорій населення у світі до продовольства необхідної кількості і якості.

3) Сприяння досягненню глобальних цілей сталого розвитку.

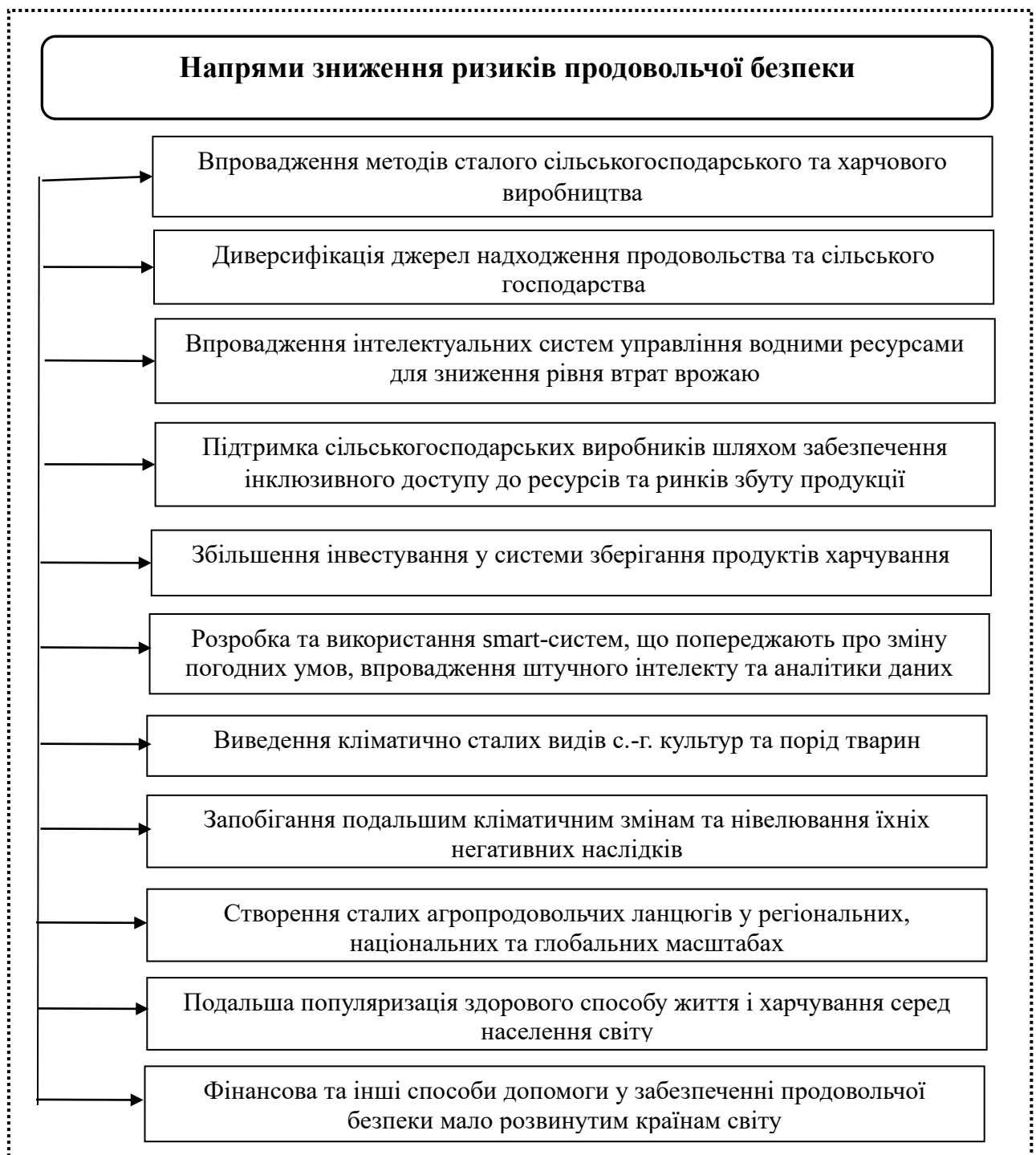

Рис. 2. Напрями зниження ризиків продовольчої безпеки

Джерело: розроблено автором

Для досягнення цих критеріїв і вимог, світова і національні агропродовольчі системи мають здійснювати трансформації у бік імплементації сталих стратегій, методів і способів сільськогосподарського виробництва і виробництва продуктів харчування, які ґрунтуються на засадах екологічності, інноваційності, пріоритетності безпеки та органічності продовольства та його максимальної економічної доступності для всіх

категорій населення. Це можливо за рахунок реалізації виробничих і невиробничих (підтримуючих) стратегій агропродовольчого розвитку, базисом яких мають статті цінності і орієнтири сталого розвитку: економічні, екологічні, соціальні (рис. 3).

Рис. 3. Базові стратегії досягнення продовольчої безпеки

Джерело: розроблено автором

Застосування вказаних базових стратегій досягнення глобальної продовольчої безпеки має забезпечити досягання наступних цілей і завдань:

- зростання обсягів виробництва екологічно чистого та безпечного продовольства за підвищення рівня фізичної і доступності продуктів харчування для населення всіх регіонів і країн світу;
- зниження розміру розриву доходності між населенням різних країн та окремих категорій населення в межах національних економік, зниження рівня бідності та соціальної нерівності у суспільстві;
- підвищення рівня сталості агропродовольчих систем та оптимізація використання природно-біологічних та інших видів ресурсів;
- пом'якшення та мінімізація негативного впливу на довкілля та попередження глобальних кліматичних змін;

- зниження гостроти соціально-економічних і політичних конфліктів у глобальному масштабі, причиною яких постає низький рівень якості життя населення.

- підвищення рівня глобальної стабільності у суспільстві за усіма аспектами життя й управління: соціальними, економічними та екологічними;

- створення умов для забезпечення гідних умов існування теперішніх і майбутніх поколінь на засада сталого розвитку.

Для досягнення поставлених цілей і завдань виключною умовою є досягнення міжнародних домовленостей та зведення до мінімуму ризиків міжнародних та внутрішньонаціональних політичних і військових конфліктів, зниження ступеня насильства та формування стабільних соціально-економічних і політичних умов, необхідних для сталого суспільного виробництва, розподілу і споживання.

Україна входить до лідерів світового експорту провідних видів сільськогосподарської продукції. Серед світових експортерів пшениці у Україна зайняла сьоме місце з обсягом 15 млн тон, перше місце за обсягами світового експорту насіння соняшнику та соняшникової олії, третє місце за обсягами експорту насіння рапсу (табл. 1).

Таблиця 1. Місце України у глобальному агропродовольчому потенціалі у 2021/2022 маркетинговому році

Види продукції	Виробництво			Експорт		
	Обсяг, млн.тон	Місце у структурі світового виробництва	% світового виробництва	Обсяг, млн.тон	Місце у структурі світового експорту	% світового експорту
Кукурудза	41,9	6	3,5	12	4	12,0
Пшениця	33,0	7	4,3	19,0	5	9,0
Насіння соняшнику	17,5	1	30,6	75,0	9	3,0
Ячмінь	9,9	4	6,8	5,8	3	17,0
Соняшникова олія	5,7	2	30,6	4,9	1	46,0
Соняшниковий шрот	5,5	2	27,5	4,0	1	54,0
Насіння ріпаку	3,0	6	4,2	2,7	3	20,0

Джерело: складено автором за даними [10]

Обсяги експорту продовольства з України протягом 2005-2022 роки збільшились у 5,4 рази. Загальна вартість експортованої продукції сільського господарства і продуктів харчування у 2022 році становила 23389,9 млн дол. У 2021 році її частка у загальній структурі експорту продукції з країни дорівнювала 40,7% при абсолютному її максимумі, який був досягнутий у 2020 році на рівні 53,8% (рис. 4).

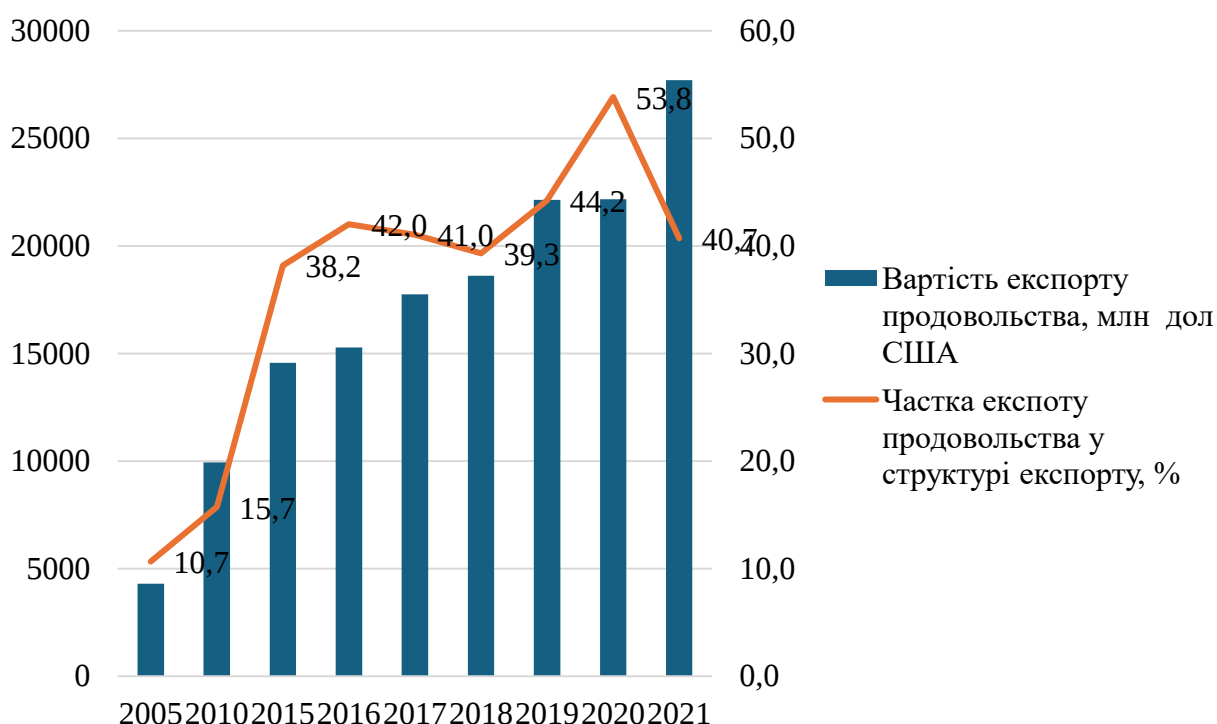

Рис. 4. Обсяг та частка експорту продовольства з України на світовий агропродовольчий ринок

Джерело: побудовано автором за даними [11]

Нарощування обсягів виробництва й експорту продовольства дозволила Україні стати одним з провідних гравців світового агропродовольчого ринку. У 2020 році Україна була другим за величиною експортером зернових серед окремих країн, поступившись лідерством лише США. Однією з переваг України, як світового експортера зерна, є диверсифікація товарних зернових потоків: пшениця, кукурудза, зерно. Завдяки соняшниковій олії Україна здобула та продовжує тримати лідерство у глобальному ринку жирів рослинного походження.

Провідними партнерами України та ринками збуту продовольства є країни Європейського Союзу (близько 63%), Єгипет, Китай, Індія, Туреччина. За останні роки обсяги експорту сільськогосподарської продукції і продуктів харчування з України визначались стійким трендом нарощування включно до 2022 року. Початок військових дій на території країни позначився як на обсягах виробництва, так і на обсягах експорту продовольства – у 2022 році в порівнянні з 2021 роком обсяг експорту скоротився на 4319 млн дол США (15,6%) [12]. Істотними структурними зрушеннями характеризувались за останні роки й частки окремих видів сільськогосподарської продукції у складі експортних потоків продовольства. Знизилась питома вага продукції тваринницького походження – із 7,8% у 2010 році до 6,3% у 2021 році. Нарощуванням визначалась частка зерна (з 24,8% до 38,9%), насіння олійних культур та олійних жирів.

Товаропотоки аграрної зовнішньоекономічної діяльності України мають стабільний тренд зростання, як у натуральному, так і у вартісному еквівалентах. Нарощування аграрного експортного потенціалу є принципово важливим для

Принципово важливим для забезпечення внутрішньонаціональної продовольчої безпеки та участі у вирішенні завдання досягнення продовольчої безпеки на глобальному рівні є нарощування обсягів експортного аграрного потенціалу. Продукція сільського господарства є одним з найважливіших компонентів структури національних експортних потоків: за період стабільності (2020-2021 роки) частка сільськогосподарської продукції зросла до 34,5%. Лідерством у структурі експорту продукція аграрного сектору поступалась лише продукції металургійного комплексу, а у 2021 році зайняла максимальну питому вагу – 19,1% (продукція зернових культур) [11]. Це свідчить про значні можливості подальшого нарощування обсягів експорту продовольства з України на світовий ринок та зміцнення позицій країни як провідного учасника забезпечення глобальної продовольчої безпеки. Беззаперечною та основною

передумовою підтримки трендів та збереження місця України на світовому агропродовольчому ринку постає завершення військового конфлікту у країні та відновлення її ресурсно-виробничого потенціалу на засадах стійкості економічної, соціальної та екологічної складових подальшого сталого розвитку.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Результати досліджено показали, що забезпечення продовольчої безпеки на всіх рівнях її управління за сучасних та майбутніх умов має бути здійснено з урахуванням вимог, цілей та трендів глобальної концепції сталого розвитку. Її основними домінантами, на думку авторів, постають: ресурсно-виробничий потенціал агропродовольчої сфери, сталі способи сільськогосподарського виробництва та інновації, інклюзивність доходів населення та умов розвитку регіонів, урбанізація та зростання чисельності населення, активізація подальшого співробітництва та економічні умови забезпечення безпеки. Поряд з цим, концепт сталого розвитку формує сукупність викликів, які поєднуються із традиційними ризиками агропродовольчого виробництва, управління якими має ґрунтуватись на засадах диверсифікації сільського господарства, його екологічної інноватизації, подальшої цифровізації, збереженні та відновленні біорізноманіття та природно-біологічних активів, створенні сталих агропродовольчих ланцюгів та відповідальному споживанні.

Україна має потужний агропродовольчий потенціал, який дозволяє їй бути провідним гравцем на світовому ринку продовольства. Традиційно високі рейтингові позиції Україна має за обсягами реалізації насіння соняшнику, соняшникової олії, пшениці, кукурудзи, ячменю. Обсяги експорту продовольчих товарів з України на європейський та світовий ринок за останні довоєнні роки визначались стійким трендом зростання та досягли близько 41% у структурі експорту. Втрата цих позицій через військовий конфлікт, який триває в Україні, потребує комплексного підходу до відновлення світових позицій, перспективним шляхом якого може стати відновлення

виробничо-ресурсного потенціалу агропродовольчої сфери та посилення майбутніх конкурентних на засадах сталого розвитку.

Література

1. Лагодієнко В., Франчук В., Дзюрах Ю., Мельник С., Шупрудько Н., Гобела В. Продовольча безпека України: оцінка факторів впливу, поствоєнні тенденції та шляхи забезпечення. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2022. № 5(46). С. 427–437. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.46.2022.3891> (дата звернення 25.07.2024р.)
2. Griggs D. J., Nilsson M., Stevance A., McCollum, D. A Guide to SDG interactions: from science to implementation, International Council for Science (ICSU), Paris. 2017.
3. Breitmeier H., Schwindenhammer S, Checa A., Manderbach J., Tanzer, M. Politicized sustainability and agricultural policy: comparing norm understandings of international organizations. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*. 2021. № 23(5–6). P. 625–643
4. Bazga B. Food security component of sustainable development – prospects and challenges in the next decade. *Procedia economics and finance*. 2015. Vol. 32. P. 1075-1082. URL: https://www.researchgate.net/publication/289996811_Food_Security_Component_of_Sustainable_Development_-_Prospects_and_Challenges_in_the_Next_Decade (дата звернення 25.07.2024р.)
5. Kryukova I., Zamlinskyi V., Vlasenko T. Architecture of corporate reporting on the sustainable development of business entities in the agrarian sector as a tool of sustainable agri-management. *Ekonomika APK*. 2023. № 30(2). P. 38-48. URL: https://doi.org/10.32317/2221-1055.202302038__ (дата звернення 25.07.2024р.)
6. Кваша С.М., Вакуленко В.Л. Теоретичні основи продовольчої безпеки в умовах сьогодення. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2023. № 4(87). С. 419-428.

7. Коваленко О.В., Ященко Л.О. Оцінка регіональної продовольчої безпеки України на засадах сталого розвитку. *Продовольчі ресурси*. 2022. Т. 10. № 18. С. 228-236.

8. Біла С. О., Пилипенко А. С. Пріоритети забезпечення продовольчої безпеки та вирішення проблеми голоду у світовому господарстві. *Стратегія розвитку України*. 2019. № 2. С. 36-44.

9. What is Food Security? The World Bank Group. 2022. [Online] URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/agriculture/brief/food-security-update/what-is-food-security>_(дата звернення 25.07.2024р.)

10. Ukraine Agricultural Production and Trade. USDA. 2023. URL: <https://fas.usda.gov/>_(дата звернення 25.07.2024р.)

11. Зовнішньоекономічна діяльність за 2021р. Статистичний збірник. URL: <https://fas.usda.gov/>_(дата звернення 25.07.2024р.)

12. Сільське господарство України за 2022р. Статистичний збірник. URL:<https://www.ukrstat.gov.ua/>_(дата звернення 25.07.2024р.)

References

1. Lahodiienko, V., Franchuk, V., Dziurakh, Yu., Melnyk, S., Shuprudko, N. and Hobela, V. (2022). “Food security of Ukraine: assessment of influencing factors, post-war trends and ways of provision”, *Financial and credit activity problems of theory and practice*, vol. 5(46), pp. 427–437. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.46.2022.3891>

2. Griggs, D. J., Nilsson, M., Stevance, A. and McCollum, D. (2017) *A Guide to SDG Interactions: From Science to Implementation*, International Council for Science (ICSU), Paris, France.

3. Breitmeier, H., Schwindenhammer, S., Checa, A., Manderbach, J. and Tanzer, M., (2021), “Politicized sustainability and agricultural policy: comparing norm understandings of international organizations”, *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, vol. 23(5-6), pp. 625-643.

4. Bazga B. (2015). Food Security Component of Sustainable Development – Prospects and Challenges in the Next Decade. *Procedia Economics and Finance*, Vol. 32, pp. 1075-1082. 1075-108232:1075-1082. DOI:10.1016/S2212-5671(15)01570-1
5. Kryukova, I., Zamlynskyi, V., & Vlasenko, T., (2023), “Architecture of corporate reporting on the sustainable development of business entities in the agrarian sector as a tool of sustainable agri-management”, *Ekonomika APK*, vol. 30(2), pp. 38-48. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202302038>
6. Kvasha, S. M., Vakulenko, V. L., (2023), “Theoretical foundations of food security in today's conditions”, *Visnyk Khersonskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu*, vol. 4(87), pp. 419-428.
7. Kovalenko, O.V., Yashchenko, L.O., (2022), “Assessment of regional food security of Ukraine based on the principles of sustainable development”, *Prodovolchi resursy*, vol. 10, pp 228-236.
8. Bila, S. O., Pylypenko, A. S., (2019), “Priorities of ensuring food security and solving the problem of hunger in the world economy”, *Stratehiia rozvytku Ukrainy*, vol. 2, pp. 36-44.
9. The World Bank Group, (2022), “What is Food Security?”, Available at: <https://www.worldbank.org/en/topic/agriculture/brief/food-security-update/what-is-food-security>_(Acceded 25 July 2024)
10. USDA (2023), “Ukraine Agricultural Production and Trade”, Available at: <https://fas.usda.gov/>_(Acceded 25 July 2024)
11. USDA (2021), “Foreign economic activity for 2021 Statistical collection”, Available at: <https://fas.usda.gov/>_(Acceded 25 July 2024)
12. State Statistics Service of Ukraine (2022), “Agriculture of Ukraine for 2022 Statistical collection”, Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/>_(Acceded 25 July 2024)

Стаття надійшла до редакції 12.08.2024 р.